

Stockholm den 16 september 2024

Till Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

KLYS och Copyswedes gemensamma yttrande över SOU 2024:34 Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider

Presentation

KLYS utgör en samlad röst för yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Vi företräder genom våra 14 medlemsorganisationer cirka 30.000 upphovspersoner och utövande konstnärer verksamma inom områdena bild/form, scen/film, musik, litteratur och journalistik. KLYS arbetar för dessa yrkesgruppers gemensamma intressen såsom en stark och väl fungerande upphovsrätt, vilket också är en förutsättning för konstnärlig frihet och kulturell mångfald inom berörda branscher.

Copyswede har till ändamål att för kulturskaparorganisationernas räkning träffa avtal samt inkassera och fördela ersättning för vissa vidareutnyttjanden av upphovsrättsligt skyddade verk och prestationer. De områden som Copyswede huvudsakligen verkar inom gäller vidareanvändning av verk och prestationer i form av ljud och rörliga bilder, främst radio- och TV-program. Copyswede sköter även det svenska systemet för privatkopiering. Copyswede har 14 medlemsorganisationer som alla företräder konstnärligt och litterärt verksamma upphovspersoner och/eller utövande konstnärer inom olika områden.

Public servicebolagen är några av landets största arbets- och uppdragsgivare för KLYS och Copyswedes yrkesgrupper, och fyller samtidigt en viktig demokratisk funktion genom att främja yttrandefrihet och mångfald i kultur- och medieutbudet.

KLYS har träffat både utredningens ordförande och utredningssekreterarna under utredningsarbetet och till dem lämnat in skriftliga synpunkter.

Flera av KLYS och Copyswedes medlemsorganisationer skriver egna yttranden över betänkandet och vi ber att utöver nedanstående synpunkter också få hänvisa till dem, för fördjupning och exempel inom respektive bransch/konstområde.

Inledning

En stark och oberoende public service-verksamhet spelar en helt avgörande roll för det offentliga samtalet och för demokratin i vårt land. KLYS och Copyswede delar synen på att public service ska utgöra en demokratisk kollektiv nytta. Vi menar att den hårdnande konkurrensen från globala medieplattformar och streamingtjänster och den alltmer individualiserade medieanvändningen leder till ett ständigt ökande behov av kvalitativt och mångsidigt public service-utbud, som kan erbjuda en bredd, d v s ett innehåll som både kan tilltala en större allmänhet och lyfta det smala, experimentella och nischade.

Pandemin och det förändrade säkerhetsläget har också tydligt visat vikten av en stark och självständig public service-verksamhet i landet. Det är därför viktigt att såväl oberoendet som finansieringen för de svenska public service-företagen garanteras på en adekvat och stabil nivå på lång sikt, så att public service-verksamheterna kan leva upp till såväl ny public service-lagstiftning, som de kommande sändningsvillkoren.

I betänkandet beskrivs och läggs förslag om hur public service-uppdraget ska se ut fr o m 2026-2033, där kommittén särskilt lyfter det förändrade säkerhetsläget och bolagens unika roll i kris och krig. KLYS och Copyswede delar kommitténs slutsats att public service ökar i betydelse och att den har en oerhört viktig demokratisk funktion i en alltmer globaliserad värld med ökande desinformation.

KLYS och Copyswede beklagar djupt oenigheten i den parlamentariska kommittén, särskilt när det gäller nivån på finansieringen av public service. Det skapar en osäkerhet och instabilitet för svensk public service. Därför är det viktigt att regering och riksdag nu arbetar för att hitta en gemensam linje så att en bred överenskommelse kan uppnås, som kan stå sig över politiska mandatperioder.

Det förslag till medelstildelning som läggs av kommittén är långt ifrån tillräckligt och kommer i praktiken att leda till en kraftig bantning av public service-verksamheterna, särskilt mot slutet av tillståndsperioden.

De förutsättningar och behov som tas upp i betänkandets första delar är väl beskrivna men motsvaras inte av de förslag som kommittén sedan lägger. Enligt KLYS och Copyswedens bedömning kommer inte heller de förslag som läggs kunna genomföras med den medelstildelning som föreslås. Det är ett stort glapp mellan förslag och medelstildelning och på så vis hänger inte betänkandet ihop.

Synpunkter på kommitténs förslag

Kap 5 En lag om public service och teknikneutrala villkor för innehållet

Kommittén föreslår att merparten av de bestämmelser som reglerar public service-uppdraget samlas i en ny lag och att lagen om finansiering av public service upphävs och dess bestämmelser förs in i den nya lagen. Lagen föreslås vara teknikneutral och omfatta även sändningar via internet (d v s via tråd).

KLYS och Copyswede **har inga invändningar** mot att en särskild public service-lag införs som reglerar ramarna för public service och delar bedömningen att den endast ska **inhålla vissa grundläggande villkor** såsom att garantera public service-företagens oberoende och integritet och **inte innehålla någon detaljreglering**.

Marknätssändningar ska fortsatt regleras i radio- och TV-lagen, som inte längre kommer att innehålla programrelaterade villkor. Radio- och TV-lagen ska vara subsidiär i förhållande till public service-lagen. Eftersom program/innehållsrelaterade villkor inte längre ska kunna ställas upp i public service-företagens sändningstillstånd, som gjorts tidigare, ska detaljerade villkor för uppdraget i stället kunna ställas upp i beslut av regeringen, i s k public service-beslut. För KLYS och Copyswede är det **viktigt att de innehållsvillkor som finns i nuvarande sändningstillstånd, t ex 6, 7, 8 och 9 §§ i SVT:s sändningstillstånd, förs vidare för kommande sändningsperiod**.

KLYS och Copyswede välkomnar att möjligheten att ändra villkor under sändningsperioden om mycket speciella skäl motiverar detta, föreslås finnas kvar.

5.3.2 Hur uppdraget ges och längden på uppdraget

KLYS och Copyswede är i grunden positiva till långa sändningstillstånd. De skapar långsiktiga förutsättningar och arbetsro för public service-företagen och därmed också ett stärkt oberoende. Vi tillstyrker därför den åttaåriga tillståndsperioden, men avstyrker att finansieringen ska ligga fast under hela perioden, eftersom verksamheterna inte kommer att kunna uppfylla villkoren i sändningstillstånden under sådan lång tid, särskilt inte med en lägre uppräkningsgrad om endast 1 procent de sista tre åren.

5.3.4 Oberoende och självständighet

KLYS och Copyswede **kan tillstyrka** att det i den nya lagen ska framgå att public service-uppdraget ska präglas av oberoende och självständighet.

5.3.5 Vilket innehåll som villkor ska kunna gälla för

Genom den grundlagsändring som trädde i kraft den 1 januari 2023 görs det möjligt att ställa upp villkor även för den verksamhet som public service-bolagen bedriver på internet, såsom t ex publiceringar i sociala medier eller på andra digitala plattformar, som inte är företagets egna. I kommittén görs därför bedömningen att samma krav och villkor ska kunna ställas upp för innehållet oavsett publiceringsform och distributions-sätt.

KLYS och Copyswede **delar inte kommitténs bedömning och avstyrker förslagen i denna del** mot bakgrund av att den inskränkning av yttrandefriheten som förslaget innebär inte kan anses leva upp till det krav på proportionalitet som grundlagen ställer. För att ta del av utförligare argument för denna hållning hänvisar vi till vår medlemsorganisation Journalistförbundets yttrande avsnitt 5.3.5.

KLYS och Copyswede **anser inte heller att det finns anledning att införa en ny terminologi** i form av ”publicering”. Termen förekommer inte idag vare sig i radio- och tv-lagen eller i YGL. Vår medlemsorganisation Journalistförbundet har vid upprepade tillfällen lyft problematiken kring termen ”publicering”, eftersom den i praxis har olika innebörd. Vi vill därför i detta sammanhang hänvisa till det som Journalistförbundet framförde i samband med att den så kallade presspubliceringsrätten infördes på upphovsrättsområdet. Vi noterar också att regeringen i det sammanhanget ansåg att **uttrycket ”publicera” skulle undvikas**.

5.3.6 Krav på innehållet i publiceringar från public service

Kommittén föreslår att det ska föras in en bestämmelse i den nya public service-lagen om att ”programverksamheten ska utövas opartiskt och sakligt”. Det utgör en skillnad mot nuvarande ordning där tillstånden ”får förenas med villkor som innebär att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt”. Eftersom villkor i sändningstillstånden ska godkännas av public service-företagen innebär förändringen i praktiken att regeln blir tvingande, eftersom bolagen inte längre ges möjlighet att godkänna villkoren i denna del. Detta är en viktig principiell fråga och innebär också en inskränkning i yttrandefriheten, som inte kan anses vara proportionerlig i enlighet med grundlagens krav. KLYS och Copyswede hänvisar även här till Journalistförbundets argumentation.

5.3.13 Yttrande över och godkännande av villkor

KLYS och Copyswede **tillstyrker** kommitténs förslag i denna del.

5.4.1 Ett public service-beslut för respektive public service-företag

KLYS och Copyswede har **inga invändningar** när det gäller detta förslag.

5.4.2 Teknikneutrala villkor för innehållet

De villkor som ställs upp för företagens innehållsuppdrag ska gälla oavsett hur programutbudet distribueras till allmänheten. KLYS och Copyswede **hänvisar** här till vad vi anfört i avsnitt 5.3.5 ovan.

Kap 6 Granskningen av programverksamheten

6.5.1 Ökade möjligheter till granskning av innehåll

Den grundlagsändring som genomfördes fr o m 2023 ger möjlighet att granska innehåll i tråd eftersom sådant innehåll fr o m 2023 ska omfattas av samma innehållsvillkor som sändningarna i marknätet

I avsnittet föreslås utökade möjligheter för Granskningsnämnden när det gäller granskning och sanktioner till att omfatta all programverksamhet, oavsett vilken form (text, ljud eller bild). Detta innebär att även artiklar på nätet och i sociala medier kommer att kunna granska.

Som framgår av vad vi anför i avsnitt 5.3.5 anser KLYS och Copyswede att det **inte finns stöd i grundlag** för att ställa upp villkor för public service-företagens publiceringar i sociala medier på det sätt som föreslås. I YGL regleras gränserna för granskningsnämndens verksamhet och även där är det tydligt att det är just sändningar av ”program” som får granskas. Förslaget kommer dessutom att innebära **svåra gränsdragningsproblem**.

Mot denna bakgrund **avstyrker** KLYS och Copyswede förslaget om utökad granskning och menar att nuvarande granskningssystem är adekvat och välfungerande.

Kap 7 Ramarna för public service-uppdraget

7.3.1 Uppdragen är att producera, sända och tillhandahålla ljud och rörlig bild

Utredningen föreslår ingen ändring i public service-bolagens kärnverksamheter, däremot bedöms behov finnas av att se över begreppsanvändningen i definitionen av kärnverksamhet. Det ska tydligt framgå att det i denna verksamhet ingår att producera, sända och tillhandahålla program som består av ljud och rörlig bild. KLYS och Copyswede **tillstyrker** förslaget.

Användning av text i den digitala verksamheten sid 209

KLYS och Copyswede **delar** utredningens bedömning när det gäller reglering av public service-bolagens textanvändning att en sådan skulle innebära ett principiellt avsteg från hur uppdraget till public service har reglerats fram till nu.

7.3.2 Villkoret om god balans ska tas bort

I utredningen föreslås att villkoret om att det ska råda god balans i omfattningen mellan kärn- och kompletterande verksamhet ska tas bort. Detta ska tydliggöra att huvuddelen av företagens resurser ska läggas på ljud respektive rörlig bild. KLYS och Copyswede har **inga invändningar** mot denna förändring.

Kap 8 Hur public services innehållsuppdrag ska utformas

8.4.1 Ett teknikneutralt innehållsuppdrag

KLYS och Copyswede **välkomnar** kommitténs bedömning att de villkor i sändningstillstånden som idag gäller för innehållet i sak bör gälla även under kommande tillståndperiod (sidan 215). Innehållsuppdraget har enligt KLYS och Copyswede hittills fungerat väl och bolagens ambitioner ligger i linje med dessa krav. Det måste därför

säkerställas att de nuvarande villkoren förs vidare i kommande public service-beslut, som regeringen ska fatta inför nästa tillståndsperiod.

8.4.2 Ett brett formulerat innehållsuppdrag

En oerhört viktig och avgörande fråga för public service legitimitet och demokratiska funktion är säkerställandet av ett brett innehållsuppdrag som innefattar både det breda anslaget och mer specifika, experimentella och utmanande program. KLYS och Copyswede **tillstyrker** därför förslaget om ett fortsatt brett formulerat uppdrag och **välkomnar särskilt** att kommittén anger att programverksamheten även fortsättningsvis ska vara mångsidig och som helhet utmärkas av hög kvalitet och av nyskapande form och innehåll. Ett brett uppdrag säkerställer public service-företagens roll som viktiga arenor för det offentliga samtalet.

Ett brett innehållsuppdrag innehållande dagens villkor måste dock matchas med tillräcklig medelstilleddning, annars kommer public service-verksamheternas innehåll inte kunna leva upp till den nya lagens krav på mångsidighet och till de villkor som fortsättningsvis ska gälla för innehållet (jfr avsnitt 8.4.1). Den medelstilleddning som föreslås i betänkandets kapitel 19 motsvarar, enligt KLYS och Copyswedens bedömning, inte innehållsuppdraget och innebär i praktiken ett avsmalnat uppdrag och att kravet på mångsidighet och hög kvalitet inte kommer att kunna uppnås.

8.4.3 Betydelsen av att programverksamheten utövas opartiskt och sakligt

KLYS och Copyswede **delar** kommitténs bedömning av kravets betydelse, men anser inte att regeringen bör beställa forskning av innehåll i medier och **avstyrker** detta. Vi tycker att den typ av granskning ska vara förbehållen granskningsnämnden, vilket det också finns stöd för i YGL.

8.4.4 Svenska språket och en svensk kontext

KLYS och Copyswede **tillstyrker** förslaget om att public service-företagen fortsatt ska erbjuda ett varierat utbud på det svenska språket och ha ett särskilt ansvar för det svenska språket och dess ställning i samhället. Svenska språket är litet och utmanas på väldigt många sätt idag. Vi **delar** också kommitténs bedömning att uppdraget i alla delar utmärks av hög kvalitet.

Public service-verksamheternas roll och ansvar för ett kvalitativt kulturutbud på svenska kan inte nog understrykas. KLYS och Copyswede **delar** kommitténs analys av utvecklingen och behoven av att stärka kulturaktörer i Sverige i förhållande till globala aktörer på området. Av den anledningen är det **förvånande att den föreslagna medelstilleddningen är så snål** och inte på långa vägar kommer att kunna ge public service möjlighet att erbjuda det förstärkta kulturutbud på svenska som är kommitténs ambition. Medelstilleddningen måste ta höjd för de kostnader som produktion av högkvalitativt kulturinnehåll i Sverige innebär, inte minst när det gäller rättighetskostnader och andra ersättningar till medverkande yrkesverksamma kulturskapare.

Särskilt om kulturuppdraget

KLYS och Copyswede vill kraftigt betona public service-företagens ansvar inom ramen för kulturuppdraget och hade gärna sett ett mer fördjupat avsnitt om public service-företagens kulturansvar generellt och inte bara när det gäller ansvaret för ett kulturutbud på svenska språket. SVT, SR och UR är mycket viktiga nationalscener för musik, scenkonst, film, bildkonst och litteratur av alla de slag och har en unik roll, inte minst som kulturinstitutioner och för spegling av en mångfald och variation av kulturyttringar av hög kvalitet och relevans i Sverige och i andra länder.

Vi **förespråkar** därför ett **fortsatt dynamiskt och förstärkt kulturuppdrag i enlighet med de formuleringar som finns i nuvarande sändningstillstånd**, i 8 § SR:s sändningstillstånd och i 9 § SVT:s sändningstillstånd. I första stycket i respektive paragraf anges att företagen ”ska erbjuda ett mångsidigt kulturutbud som ska fördjupas, utvecklas och vidgas under tillståndsperioden”. Ett sådant dynamiskt uppdrag måste dock **motsvaras av ökade ekonomiska resurser**.

Utöver detta bör det enligt KLYS och Copyswede **uttryckligen framgå** i de kommande sändningstillstånden att programföretagen ska främja konstnärlig och litterär förnyelse och bedriva skapande verksamhet med konstnärliga och litterära uttrycksformer på en hög nivå.

I kulturansvaret ligger också ett ansvar för att de konstnärligt yrkesverksamma som skapar och medverkar i program i public service-TV och radio **erbjuds rimliga villkor** när det t ex gäller upphovsrättsliga - såväl ideella som ekonomiska rättigheter - och arbetsrättsliga regler och avtal.

I sändningstillstånden måste därför klart uttalas att programföretagen ska ingå och tillämpa kollektivavtal och andra relevanta avtal och rekommendationer, samt följa de lagregler som tillförsäkrar medverkande kulturskapare rätt till ersättning från inkomster av vidareanvändning av deras prestationer samt rätt att bli namngiven – credit – i enlighet med den ideella upphovsrätten. Dessa krav måste även gälla för de externa produktionsbolag som programföretagen anlitar, eftersom programföretagens ansvar bör gälla för hela produktionskedjan.

Utvecklingen av sk generativ AI har kraftigt påverkat yrkesverksamma kulturskapares villkor, särskilt när det gäller arbetstillfällen och upphovsrättsersättningar som minskar och försvinner. Även här bör public service-företagen föregå med gott exempel och inom ramen för sitt kulturansvar **värna om det mänskliga, kreativa skapandet och se till att de generativa AI-tjänster som bolagen använder inte har tränats på upphovsrättsligt skyddade verk, utan tillstånd och ersättningar till upphovs- personer och utövare**.

SVT spelar en avgörande roll för svensk filmproduktion, inte minst för enskilda filmare/regissörer och skådespelare i Sverige. De kan också på ett unikt sätt erbjuda filmkreatörer med en smalare inriktning att verka och utvecklas. KLYS och Copyswede anser därför att det finns behov av att ytterligare stärka SVT:s uppdrag när det gäller

utveckling av svensk filmproduktion. **SVT:s filmuppdrag bör**, precis som när det gäller kulturuppdraget, **stärkas** i enlighet med nuvarande sändningstillstånd som kräver att SVT:s mångsidiga kulturutbud ska fördjupas, utvecklas och vidgas under tillståndspanoden.

Arkiven – en del av det svenska kulturarvet

I kommitténs uppdrag ingick tyvärr inte en översyn av programföretagens arkiv. Programföretagen förfogar över arkiv som inte bara ska användas i programföretagens verksamheter utan också utgör en nationell angelägenhet och en viktig del av vårt gemensamma kulturarv, det gäller t ex SRs Grammfonarkivet och SVTs Öppet arkiv. KLYS och Copyswede värnar om dessa arkiv och angelägna om att inget programmaterial går förlorat. Vi anser därför att det bör tas fram **en samlad nationell strategi för bevarande och tillgängliggörande av dem**. Det bör vara ett **statligt ansvar att se till att dessa arkiv kan behållas, tas om hand och utvecklas**, så att dessa kulturskatter kan komma fler till del, och att det för detta ändamål avsätts ordentliga resurser.

Vi **beklagat** därför att kommittén inte fått ett utpekat uppdrag på området och uppmanar regeringen att snarast tillsätta en sådan utredning.

8.4.5 Folkbildningsuppdraget

KLYS och Copyswede **tillstyrker** att villkoret om att programutbudet som helhet ska präglas av folkbildningsambitioner ska gälla även under nästa tillståndspanoden. Vi **delar** också bedömningen att företagets arbete med att stärka MIK hos allmänheten blir allt viktigare. När det gäller folkbildning och MIK anser vi dock att det bör **förtydligas på vilket sätt** MIK ingår i folkbildningsuppdraget.

I sammanhanget vill vi från KLYS och Copyswede lyfta fram **URs viktiga utbildningsuppdrag** och att det ska fortsatt vara starkt.

8.4.6 Journalistik för hela landet

KLYS och Copyswede **delar** kommitténs bedömning att kvalitativ journalistisk nyhetsförmedling på nationell, regional och lokal nivå är centralt i vår demokrati och bör värnas.

Vi har **inga invändningar** mot förslaget om att det inte ska ställas några krav på att stärka den journalistiska bevakningen av svagt bevakade områden under nästa sändningsperiod. Vidare **tillstyrker** vi att det fortsatt ska ställas krav på företagen att ha en journalistisk bevakning av dessa områden.

8.4.7 Speglinguppdraget

Villkoret om spegling föreslås ändras så att det framgår att programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet och hela befolkningen. Den nuvarande formuleringen i speglinguppdraget *”en variation i befolkningen”* byts således ut mot *”hela befolkningen”*.

I nuvarande sändningstillstånd finns en uttrycklig skrivning om att ”programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv”. Majoriteten i kommittén gör bedömningen att villkoret innebär en detaljreglering av uppdraget som de vill undvika och hänvisar till att kravet ingår i den s k demokratibestämmelsen, som föreslås införas i den nya public service-lagen. Det kan dock **ifrågasättas om den bedömning som majoriteten i kommittén gör när det gäller kravet på jämställdhet och mångfald är korrekt och verkligen ingår i demokrati-bestämmelsen**. Se vår medlemsorganisation Journalistförbundets argumentation i denna fråga.

KLYS och Copyswede anser oavsett att **det finns risker med att ta bort kravet**, eftersom utpekande av centrala begrepp som jämställdhet och mångfald i tillståndsvillkoren säkerställer att viktiga perspektiv inte går förlorade. Ett borttagande kan enligt oss på sikt leda till att dessa frågors betydelse inom företagen försvagas, även om de är centrala i public service-företagens nuvarande verksamheter.

Vi **avstyrker** därför kommitténs förslag i denna del.

Kap 9 Samverkan med och hänsyn till kvalitativa nyhetsmedier

Kommittén föreslår inte en reglerad samverkan mellan public service-företagen och s k kvalitativa nyhetsmedier. KLYS och Copyswede **tillstyrker** att en sådan inte föreslås.

Det anges dock i betänkandet att SR och SVT i större utsträckning bör ha en medvetenhet om konkurrensförutsättningarna för kvalitativa nyhetsmedier i syfte att värna en mångfald av perspektiv på en livskraftig mediemarknad. Det föreslås därför ett krav på kontinuerlig dialog mellan dessa.

Enligt KLYS och Copyswede bör samarbeten mellan public service-bolagen och lokala medier även fortsättningsvis bygga på frivilligt engagemang från public service-bolagens sida och utan hot om reglering. Eftersom regelbundna dialoger enligt de uppgifter vi har redan finns mellan dessa aktörer anser vi att **kravet om kontinuerlig dialog inte behövs**.

Det ska också göras en analys av utvecklingen av den svenska mediemarknaden och hur public service-bolagen bidrar till mediemångfalden och påverkar konkurrensförutsättningarna, med särskilt fokus på nyhets- och samhällsjournalistik i hela landet. KLYS och Copyswede har **inga invändningar** mot förslaget om en sådan analys.

9.3.7 Överväganden och förslag

När det gäller förslagen i utredningen angående tillhandahållande av text vid sidan av ljud och rörlig bild i nyhetsverksamheten hänvisar KLYS och Copyswede till vår medlemsorganisation Journalistförbundets synpunkter. Vi **välkomnar** liksom dem att det **inte föreslås några tvingande regler** inom ramen för utredningen, men **ifrågasätter majoritetens bedömning** i denna del.

Kap 10 Samverkan för att stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet

10.3.3 Överväganden och förslag

Kommittén bedömer att public service-företagens betydelse för den svenska produktionsmarknaden kommer att bli allt större under nästa uppdragsperiod och föreslår att det fortsatt ska ställas krav på att public service-företagen ska bidra till att stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet. KLYS och Copyswede **tillstyrker** förslaget.

Det är viktigt med ett **fortsatt uttryckligt uppdrag** på området. Kravet innebär ett ansvar för en hållbar produktionsmarknad inom såväl filmbranschen, som inom andra konstområden såsom drama, musik samt bild och form, och främjar mångfald och kvalitet i public service-utbudet.

Public service-företagen utgör några av landets största och viktigaste arbets- och uppdragsgivare för konstnärliga och kreativa yrkesgrupper. Hur de agerar på marknaden är därför av stor betydelse för hållbarheten och återväxten inom kultursektorn. Villkoren för medverkan är reglerade i kollektivavtal eller andra ramavtal. Men en stor andel av programföretagens utbud produceras numera genom olika former av utlägg och samproduktioner som faller utanför dessa avtal, där det dessutom är vanligt förekommande att det saknas motsvarande avtal.

Uppdraget att stärka en livskraftig produktionsmarknad bör enligt KLYS och Copyswede **förtydligas och kompletteras med ett uttryckligt ansvar för public service-bolagen att erbjuda skäliga villkor och ersättningar för medverkande yrkesverksamma kulturskapare i de nya sändningsvillkoren**. Public service-företagen är skattefinansierade verksamheter, som alltid bör föregå med gott exempel.

Det bör i sändningstillståndet och i andra typer av riktlinjer för utläggning och samproduktioner, också **klarläggas programföretagens ansvar för att de produktionsbolag som anlitas följer gällande kollektiv- och ramavtal i branschen**. I tillståndet bör också **hänsyn tas till ny upphovsrättslagstiftning** (fr o m 1 jan 2023), som bl a innebär att upphovspersoner och utövare ska ha skälig ersättning samt insyn i hur deras verk används, samt annan relevant lagstiftning, som arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftning.

Liksom inom ramen för kulturuppdraget (se under avsnitt 8.4.4), bör i ansvaret för en livskraftig produktionsmarknad också ingå att public service-företagen ska **värna om det mänskliga, kreativa skapandet och se till att de generativa AI-tjänster som de använder inte har tränats på upphovsrättsligt skyddade verk, utan tillstånd och ersättningar till berörda upphovspersoner och utövare**.

I övrigt anser vi att bedömningen i betänkandet att SVT spelar en "viktig" roll för den svenska filmen bör **skärpas till "avgörande" roll**, precis som det formuleras i den förra parlamentariska public service-utredningen (jfr reservation på sidan 490).

Vi **tillstyrker** att det även fortsättningsvis ska ställas krav på **tydlighet** samt att ett krav på **framförhållning och långsiktig planering** införs för företagen angående utläggningar och samproduktioner. Detta är viktigt för såväl kultur- och mediebranschen, som de enskilda yrkesverksamma kulturskaparna.

KLYS och Copyswede **tillstyrker** också ett fortsatt ansvar för SVT att bidra till utveckling av produktion av svensk film samt att redovisa omfattningen och formerna för företagets engagemang och redogöra för i vilken utsträckning företaget avser att satsa på svensk filmproduktion.

Liksom remissinstansen Regelrådet anser KLYS och Copyswede att utredningen **saknar en konsekvensanalys av detta krav för mindre aktörer på produktionsmarknaden**, t ex egenföretagare och andra frilansare på området, som många utgörs av yrkesverksamma kulturskapare.

Det kan konstateras att det kommer att bli mycket **svårt för public service-företagen att leva upp till kravet** om att bidra till att stärka en livskraftig produktionsmarknad mot bakgrund av den snåla medelstillelningen, som särskilt i slutet av tillståndspanoden kommer att leda till nedskärningar och allt färre externa samarbeten och utläggningar.

Kap 13 Sidoverksamheter

Det föreslås ingen ändring i regleringen om sidoverksamheter, men företagen bör vara återhållsamma med licensiering eller försäljning av produkter som inte främst syftar till att göra innehållet som de producerat tillgängligt för publiken. KLYS och Copyswede **delar** kommitténs bedömning.

Kap 14 Förhandsprövning av nya tjänster

Kommittén föreslår att förhandsprövningen av nya tjänster bör finnas kvar och bedömer att det finns anledning att följa tillämpningen av systemet utifrån behov av mångfald och för att säkerställa att public inte snedvrider konkurrensen.

Enligt KLYS och Copyswede innebär systemet med förhandsprövning ett **stort intrång i public service-företagens oberoende och bör därför avvecklas**.

Kap 16 Hur utbudet ska sändas och tillhandahållas

16.5.3 Överväganden och förslag

När det gäller andra plattformar **tillstyrker** KLYS och Copyswede kommitténs förslag att public service-företagen bör prioritera sina egna plattformar, men **instämmer inte helt i bedömningen** om att de bör tillämpa en återhållsam strategi på externa plattformar. Vi anser det nödvändigt att företagens innehåll kan tillgängliggöras för hela den svenska befolkningen. Utredningen visar i de inledande delarna av betänkandet att unga personer i hög grad använder sociala medier för inhämtning av information. Det vore därför både olyckligt och olämpligt att tekniskt begränsa möjligheten till tillgången av programinnehållet i dessa medier, särskilt med tanke på uppdraget att motverka desinformation.

Kap 17 Ökat samarbete mellan public service-företagen

De tre public service-företagen bör även fortsättningsvis vara **separata, självständiga verksamheter**, men kan säkerligen med fördel samarbeta ännu mer och bättre i framtiden för att främja ett effektivt resursutnyttjande.

De nuvarande villkoren om samarbete mellan public service-företagen bör enligt kommittén inte ändras, företagen ska dock fortsätta fördjupa sitt samarbete när det gäller att sända och tillhandahålla URs program på SRs och SVTs plattformar på internet.

KLYS och Copyswede har **inga invändningar** mot det, men vill understryka att det är viktigt att företagen även fortsättningsvis själva får bestämma över hur och vilka samarbeten som bör göras mellan dem.

Kap 19 Medelstildelning

För att public service-bolagen ska kunna fullgöra sina uppdrag i enlighet med betänkandet krävs att de har en stabil och långsiktig finansiering, och att deras anslag kontinuerligt räknas upp med den allmänna pris- och löneutvecklingen. Om detta inte görs urgröps förutsättningarna för att upprätthålla och utveckla verksamheterna, samtidigt som det skapar en press på villkoren för de yrkesverksamma kulturskapare som anlitas och vars prestationer används. KLYS och Copyswede anser därför att finansieringen av public serviceföretagen ska ske med en **uppräknning av anslagen som speglar den faktiska kostnadsutvecklingen och tar höjd bl a för ökade rättighetskostnader**. Risken finns annars att utbudet måste smalnats av p g a otillräcklig finansiering, trots det fortsatta breda och mångsidiga uppdraget.

Trots de stora och långsiktiga behoven av en stabil och ökande finansiering av public service föreslår kommittén en medelstillsdelning som trappas ned över tid, från tre procent 2026, till två procent 2027–2030 och till endast en procent 2031–2033. I praktiken innebär det oförändrade resurser jämfört med dagens tvåprocentiga uppräknings och ytterligare nedskärningar i public service-verksamheterna.

KLYS och Copyswede **avstyrker** därför bestämt förslaget till medelstillsdelning, som är alldeles för snålt tilltaget, och hänvisar till public service-företagens egna budgetunderlag som mer rimliga riktmärken för uppräknings. Oppositionens förslag i reservationen ligger på en bättre nivå än kommitténs, men är inte heller tillräcklig för att företagen ska kunna leva upp till det uppdrag som skrivs fram i det aktuella betänkandet.

Det finns således ett **stort glapp mellan ambitionsnivån i kommitténs förslag och det förslag till medelstillsdelning som föreslås för 2026–2033.**

Public service-företagen befinner sig redan i omfattande besparingsprogram p g a att den nuvarande medelstillsdelningen om 2 procent per år inte har kompenserat för den kraftiga inflationen. Enligt företagen själva påverkar besparingarna även programverksamheten. En ekonomisk kompensation för denna urholkning av anslaget bör därför dessutom ske.

Konsekvensen av att public service-företagen inte ges tillräckliga resurser kommer med andra ord att innebära färre produktioner och andra samarbeten under en så lång period som åtta år. Det kommer att påverka alla programgenrer från kulturprogram och drama till dokumentärer och långfilm, samarbeten med kulturinstitutioner och samhälls- och faktagenrer, och därmed också yrkesverksamma kulturskapare inom olika branscher. Kommitténs förslag kommer därmed att få en motsatt effekt än den som kommittén uttrycker vad gäller SVT:s betydelse för svensk produktionsmarknad och svensk innehållsproduktion i tv och film.

KLYS och Copyswede **ser också med oro** på ökad kostnad för marknätet och risken för att aktörer lämnar Teracom. De extra kostnader det skulle innebära kan inte utan extra medelstillsdelning påläggas public service-bolagen.

Vi **välkomnar** därför beskedet om en utredning kring distributionen.

Finansiering av svenskt AV-innehåll

Sverige behöver, liksom andra länder, ta ett bredare grepp om finansieringen av svenskt AV-innehåll på en alltmer digitaliserad, internationaliserad och kommersialiserad mediemarknad.

När det gäller investering i svensk audiovisuell produktion (AV-innehåll) vill **KLYS och Copyswede lyfta fram den möjlighet som finns i EU:s s k AVMS-direktiv** att ta ut en särskild avgift från de globala streamingtjänsterna, som gör stora intäkter i Sverige inte minst på svensk filmproduktion. Detta är ett sätt att öka finansieringen av svensk

filmproduktion, som skulle främja mångfalden och kvaliteten inom svensk film, vilket också skulle främja det svenska public service-utbudet av film och TV. Eftersom SVT redan är med och finansierar svensk film i stor utsträckning skulle SVT Play förslagsvis kunna undantas från denna avgift. Denna fråga ingick inte i public service-kommitténs uppdrag, men vi vill skicka med den i regeringens fortsatta arbetet med en kommande ny svensk filmpolitik.

För KLYS

För Copyswede

Ulrica Källén

Mattias Åkerlind

Verksamhetsledare KLYS

VD Copyswede